

SAŽETAK PRESUDE

TER-PETROSYAN PROTIV ARMENIJE OD DANA 25. TRAVNJA 2019. GODINE ZAHTJEV BR. 36469/08

Rastjerivanje sudionika prosvjeda na javnom trgu uzrokovao je povredu Konvencije

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva Levon Ter-Petrosyan bio je predsjednik Armenije u razdoblju od 1991. do 1998. godine. Na predsjedničkim izborima u veljači 2008. kandidirao se kao glavni oporbeni kandidat. Nakon održanih izbora organizirani su prosvjedi na Trgu slobode u Erevanu zbog navodnih izbornih nepravilnosti. Prosvjedi su privukli desetke tisuća ljudi. Prema tvrdnjama podnositelja zahtjeva, 1. ožujka 2008. policija je stigla na Trg slobode, opkolila prosvjednike te ih bez upozorenja počela napadati i tući. Prosvjednici su ubrzo udaljeni s trga, a podnositelj je prisilno odvezen kući te mu je bilo zabranjeno napustiti ju. Putovi prema podnositeljevoj kući bili su blokirani, a sva vozila koja su onuda prolazila bila su pregledana. Nitko nije mogao ući ili izaći iz kuće bez dopuštenja specijalnih snaga. Prosvjedi su se nastavili u cijelom gradu do kasno u noć, a zbog sukoba između prosvjednika i policije mnoge su osobe ozlijeđene dok ih je 10 smrtno stradalo. Predsjednik Armenije proglasio je izvanredno stanje.

Tužena država je osporila ove podnositeljeve navode. Konkretno, navela je da su prosvjednici napali policiju, a ne obratno te da je podnositelj dobrovoljno ušao u policijski automobil. Policijski službenici bili su smješteni u blizini njegove kuće jer je to bila sigurnosna mjera koja se primjenjivala na sve osobe pod državnom zaštitom. Policija nikome nije zabranjivala ulazak u kuću, niti je sprječavala podnositelja da ju napusti. Prema navodima tužene države, podnositelj je u jednom trenutku izrazio želju izaći, ali je odustao kada mu je rečeno da neće imati pratnju sigurnosnih snaga.

Podnositelj je u ožujku 2008. podnio ustavnu tužbu u kojoj je naveo da je *de facto* bio stavljen u kućni pritvor. Tvrdio je da je pritvor trajao neprekidno do 20. ožujka 2008. uz iznimku odlaska na sudsku raspravu pred Ustavnim sudom u trajanju od jednog sata. Armenska vlada je opovrgnula ove podnositeljeve navode te je navela da je on nakon rasprave zatražio da ga se odvede kući koju nije htio napustiti sve do ukidanja izvanrednog stanja 20. ožujka 2008. Ustavni sud je odbio ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva.

PRIGOVORI

Podnositelj zahtjeva prigovorio je da je tijekom policijske akcije prisilno udaljen s prosvjeda, a zatim stavljen u kućni pritvor protivno članku 2. Protokola br. 4, i članku 5. stavku 1. Konvencije. Također je tvrdio da nije imao na raspolaganju učinkovito pravno sredstvo u pogledu miješanja u njegovo pravo na slobodu okupljanja zajamčeno člankom 11. Konvencije. Na kraju, pozivajući se na članak 14. Konvencije, tvrdio je da je bio diskriminiran na temelju svog političkog mišljenja.

OCJENA ESLJP-a

Članak 5. stavak 1. i članak 2. Protokola br. 4.

ESLJP je primijetio da se stranke ne slažu o tome je li podnositelj bio lišen slobode i je li mu ograničena sloboda kretanja nakon prosvjeda od 1. ožujka 2008. Stoga je najprije trebalo utvrditi jesu li članak 5. stavak 1. i članak 2. Protokola br. 4 primjenjivi u ovom slučaju.

ESLJP je uzeo u obzir nekoliko izvješća, uključujući priopćenje za javnost Glavnog tajnika Vijeća Europe, Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, organizacije Human Rights Watch te Povjerenika Vijeća Europe za ljudska prava, iz kojih proizlazi da je podnositelj stavljen u kućni pritvor zbog svoje političke aktivnosti. Međutim, nije bilo jakih i nedvosmislenih dokaza koji bi potkrijepili te navode i koji bi izvan svake sumnje pokazali da je policija postupala u lošoj vjeri i zloupotrijebila svoje ovlasti kada je podnositelja lišila slobode i ograničila mu slobodu kretanja. Ovo pitanje nikada nije ispitalo niti jedno domaće tijelo, dok gore navedena izvješća, iako nesumnjivo zabrinjavajuća, nisu bila dovoljna da se u potpunosti prihvati podnositeljeva verzija događaja.

Slijedom navedenog, ESLJP je utvrdio da nije bilo dovoljno dokaza za ove prigovore te je taj dio zahtjeva odbačen kao očigledno neosnovan.

Članak 11. i 13.

ESLJP je najprije odbacio prigovor tužene države o neprimjenjivosti članka 11. Naime, ESLJP je već ispitao i odbio sličan prigovor armenske vlade u predmetu [Mushegh Saghatelyan protiv Armenije](#) u kojem je utvrdio kako nema dovoljno dokaza za zaključak da su organizatori i sudionici skupa na Trgu slobode imali nasilne namjere i da prosvjed nije bio miran.

U odnosu na tvrdnju tužene države da podnositelj nije iscrpio domaća pravna sredstva, odnosno da nije pokrenuo postupak sukladno članku 68. Zakona o upravnom postupku, ESLJP je napomenuo da iz presuda koje je tužena država dostavila u prilog svojim tvrdnjama ne proizlazi da su one donesene u skladu s postupkom propisanim navedenim člankom.

Naime, u jednoj je presudi jasno rečeno da je zahtjev podnesen na temelju članka 65. Zakona o upravnom postupku, dok u preostale dvije uopće nije navedena odredba na temelju koje je zahtjev podnesen. Štoviše, sve tri presude su se odnosile na osporavanje upravnih akata, poput odluke gradonačelnika o zabrani održavanja skupa, a ne na radnje koje je policija poduzela za vrijeme protesta.

Tužena država nije navela nikakve primjere gdje se članak 68. primjenjuje u situacijama sličnima ovoj. Osim toga, primjenjivost tog članka na ove vrste situacija nije bila očita ni iz njegovog teksta. Konkretno, članak se odnosio na upravni akt koji „više nema pravnu snagu“ i za koji je podnositelj zahtjeva imao legitiman interes da se proglasi nezakonitim ovisno o određenim uvjetima, od kojih se niti jedan nije pojavio u konkretnom predmetu. Stoga nije bilo jasno može li se članak 68. primijeniti na policijske akcije poput raspuštanja nekog skupa.

S obzirom na navedeni nedostatak jasnoće i nepostojanje primjera domaće prakse, ESLJP je zaključio da tužena država nije dokazala postojanje učinkovitog pravnog sredstva za miješanje u podnositeljevo pravo na slobodu okupljanja. Stoga je došlo do povrede članka 13. Konvencije. Što se tiče članka 11. Konvencije, ESLJP je naveo da se izraz "ograničenja" u stavku 2. navedenog članka mora tumačiti tako da uključuje mjere poduzete prije ili za vrijeme okupljanja, kao što su prethodna zabrana, rastjerivanje ili uhićenje sudionika, kao i mjere

poduzete nakon okupljanja, poput kaznenih mjera (vidi [Navalnyy i Yashin protiv Rusije](#), stavak 51.).

Tužena država nije osporila postojanje miješanja, samo je tvrdila da okupljanje nije bilo mirno. ESLJP je već utvrdio kako raspuštanje skupa na Trgu slobode predstavlja povredu prava na slobodu okupljanja u gore spomenutom predmetu *Mushegh Saghatelyan*. Ovaj zaključak se nesumnjivo odnosi i na podnositelja zahtjeva koji je bio glavni vođa demonstracija i nalazio se na licu mjesta. Stoga je ESLJP zaključio da je došlo do miješanja u njegovo pravo na slobodu mirnog okupljanja.

Takvo miješanje predstavlja povredu članka 11. osim ako je (vidi [Galstyan protiv Armenije](#), stavak 103.):

1. propisano zakonom,
2. slijedi jedan ili više legitimnih ciljeva iz stavka 2., i
3. ako je "nužno u demokratskom društvu" za postizanje tih ciljeva.

ESLJP nije smatrao potrebnim odlučiti je li miješanje bilo propisano zakonom i je li slijedilo legitiman cilj s obzirom na niže navedene zaključke o nužnosti miješanja.

Pravo na slobodu okupljanja podliježe brojnim iznimkama koje se moraju usko tumačiti, a nužnost bilo kakvih ograničenja tog prava mora biti uvjerljivo utvrđena. Ispitujući mogu li se ograničenja smatrati „nužnim u demokratskom društvu“ države ugovornice uživaju određenu, ali ne neograničenu slobodu procjene. ESLJP odlučuje o sukladnosti ograničenja s Konvencijom ocjenom okolnosti svakog konkretnog slučaja.

ESLJP je već ispitao nužnost miješanja u okupljanje na Trgu slobode i zaključio da je njegovo raspuštanje bilo nedovoljno opravdano i da se odvijalo pod sumnjivim okolnostima, bez upozorenja i uz upotrebu neopravdane i pretjerane sile. Dakle, radilo se o neproporcionalnoj mjeri koja je nadilazila ono što je bilo razumno očekivati od vlasti prilikom ograničavanja slobode okupljanja (vidi [Mushegh Saghatelyan protiv Armenije](#), stavci 240.-248.).

ESLJP ne vidi razloga za odstupanje od tog zaključka u ovom predmetu, stoga je jednoglasno zaključio da je došlo do povrede članka 11. Konvencije.

Članak 14.

ESLJP je odbacio podnositeljev prigovor o diskriminaciji u vezi s kućnim pritvorom kao očigledno neosnovan. Također je utvrdio da ne treba ispitivati njegovu tvrdnju o diskriminaciji u vezi s pravom na slobodu okupljanja, uzimajući u obzir gornja utvrđenja u vezi s člankom 11. Konvencije.

PRAVEDNA NAKNADA

Podnositelj zahtjeva nije uredno podnio zahtjev za pravedno naknadu, stoga mu ona nije dodijeljena.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.